

Prof. dr hab. Bazyli Poskrobko
Uniwersytet w Białymstoku
Wydział Ekonomii i Zarządzania

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Marczewskiej, pod tytułem *Źródła i mechanizmy powstawania innowacji produktowych w przedsiębiorstwach-dostawcach technologii środowiskowych*

Podstawa formalna: Uchwała Rady Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 24 lutego 2016 roku.

Problem naukowy

W pracy został podjęty istotny problem nauk o zarządzaniu – poznanie bodźców inspirujących i mechanizmów umożliwiających uruchomienie procesu innowacji produktowych dotyczących technologii środowiskowych, nazywanych eko-innowacjami. Problemem badawczym było zidentyfikowanie źródeł i scharakteryzowanie mechanizmów procesu powstawania tego typu innowacji. Obiektem badań były firmy producenci i dostawcy technologii środowiskowych. (s. 6) Celem badań było uzyskanie nowej wiedzy o procesie powstawania eko-innowacji produktowych. Założone badanie empiryczne miało na celu określenie w jakim zakresie eko-innowacje są efektem wiedzy, umiejętności i kompetencji wynalazcy, czy szerzej zespołu innowatorów, a w jakim skutkiem inspiracji pochodzących z zewnątrz – od klientów i konkurentów. (s. 7) Doktorantka podjęła się weryfikacji czterech hipotez badawczych oraz szukała odpowiedzi na 16 pytań badawczych, uściślających przyjęte cele badawcze.

Doktorantka posłużyła się metodą badań jakościowych przeprowadzonych techniką wywiadów pogłębionych oraz metoda wielokrotnego studium przypadku. Na podkreślenie zasługuje fakt opracowania i graficznego przedstawienia procedury badawczej. (s. 11) oraz sporządzenia pełnego, zrozumiałego dla przeciętnego czytelnika opisu zastosowanych metod badawczych. (s. 183)

Problem naukowy został poprawnie sformułowany w aspekcie merytorycznym i metodologicznym. Obejmuje nierozpoznany aspekt rzeczywistości istotny w doskonaleniu procesów zarządczych.

Ocena merytorycznych aspektów rozprawy

W treści pracy Doktorantka podjęła szereg zagadnień mających znaczenie dla rozwoju nauk o zarządzaniu w aspekcie teoretycznym oraz mających walor implementacyjny. Na podkreślenie zasługują następujące aspekty:

1. Analiza teoretycznych koncepcji dotyczących technologii środowiskowych, zarządzania technologiami, innowacji oraz eko-innowacji. Punktem wyjścia analizy była przyjęta przez Doktorantkę definicja technologii środowiskowych, jako takich, których negatywne oddziaływanie na środowisko jest mniej dotkliwe, niż innych o porównywalnym zastosowaniu. Doktorantka omówiła teoretyczny model poziomów gotowości technologii, od etapu jej powstania do komercjalizacji i wdrożenia. Na tym tle przedstawiła model oceny cyklu życia oraz modele powstawania innowacji. Interesujące są rozważania na temat złożoności współczesnych procesów innowacyjnych.
2. Doktorantka wykazała, że w ujęciu teoretycznym kluczowe źródła eko-innowacji stanowią: zakumulowana w przedsiębiorstwie wiedza i doświadczenie oraz oczekiwania klientów i konkurentów. Szczególną uwagę zwróciła na rolę wiedzy w procesie innowacyjnym. Dokonała identyfikacji tych jej dziedzin, które są istotne w działalności firmy, w tym umożliwiają ocenę własnego potencjału innowacyjności z wykazaniem jego mocnych i słabych stron.
3. Badania empiryczne, przeprowadzenie na celowo dobranej próbie czterdziestu przedsiębiorstw, w zasadzie potwierdziły poprawność teoretycznego modelu źródeł eko-innowacji produktowych. W badanych polskich przedsiębiorstwach większe znaczenie przypisuje się źródłom zewnętrznym, takim jak, inspiracja od konkurencji, chęć wyróżnienia się wśród konkurentów, zamówienie produktu przez klienta, potrzeba dostosowania technologii do dużej grupy odbiorców, inicjatywa kadry akademickiej, identyfikacja potrzeb rynku. W grupie źródeł wewnętrznych najczęściej wskazywana była wiedza i umiejętności pracowników oraz ich indywidualne pomysły a także doświadczenie kadry zarządzającej.
4. Doktorantka zidentyfikowała podstawowe działania na rzecz eko-innowacji produktowych czterech (dwóch polskich i dwóch włoskich) firm dostawców

technologii środowiskowych. Są to: wnikliwa obserwacja sytuacji panującej na rynku, podejmowanie działań wynikających z wiedzy i doświadczenia kadry kierowniczej, działalność badawczo-rozwojowa, inspiracja potrzebami klientów, rozbudowana obsługa klienta na wszystkich etapach transakcji oraz wsparcie posprzedażne. Kluczowe znaczenie dla powstawania innowacji miała wiedza rozumiana jako ogół informacji i umiejętności wykorzystywanych przez firmę oraz jako wiedza organizacyjna. Źródłem wiedzy w tych przedsiębiorstwach były: doświadczenia branży, właściciele/udziałowcy i kluczowy personel, klienci oraz badania prowadzone w przedsiębiorstwie.

Warto podkreślić, że w wyniki rzetelnie i poprawnie przeprowadzonych badań empirycznych Doktorantka potwierdziła już dostrzegane w nauce i praktyce, chociaż nie zawsze udowodnione prawidłowości.

1. Twórcami innowacji w polskich przedsiębiorstwach, aż w 90% byli ludzie związani z przedsiębiorstwem: właściciele/ założyciele i pracownicy. Udział instytucji naukowych w tym procesie wynosił tylko 5%. Taki sam udział stanowiły licencje od innego podmiotu. Jest to kolejny dowód na konieczność zmiany polskiej polityki badawczo-rozwojowej.
2. Prawie jedna trzecia (31%) badanych przedsiębiorstw stworzyło pierwszą technologię nie opierając się na badaniach naukowych a na obserwacji działania istniejących rozwiązań i ciągłego ich modyfikowania i ulepszania.
3. Nowe technologie powstawały głównie w firmach, które już istniały i miały doświadczenie w branży (57% badanych jednostek), zaś 20% przedsiębiorstw powołano po to, aby wdrożyć nową technologię, której podstawy zostały stworzone wcześniej.
4. Kapitał założycielski badanych firm w 75% pochodził z zasobów prywatnych. To oznacza, że w Polsce jest zainteresowanie podejmowaniem innowacyjnej działalności gospodarczej, które można umiejętnie pobudzać.

W pracy znajduje się wiele tego typu cennych uwag lub konkluzji. Pod względem merytorycznym praca została napisana poprawnie. Jest dobrze osadzona w teorii, a wywody są dobrze udokumentowane wynikami badań empirycznych. Badania zostały poprawnie zaprojektowane i zrealizowane, a uzyskane wyniki należycie ocenione i skomentowane. Warto zwrócić uwagę na merytoryczny charakter zakończenia rozprawy. W moim odczuciu

jest ono bodźcem do podejmowania nowych tematów badawczych w zakresie eko-innowacji, zawiera też kilka ważnych wskazań dla polityki państwa.

Ocena wymogów formalnych

Rozprawa doktorska mgr Magdaleny Marczewskiej została napisana poprawnie pod względem redakcyjnym. Tekst główny został podzielony na rozdziały i podrozdziały na podstawie ich zawartości merytorycznej oraz logiki rozumowania. W ostatnim rozdziale Autorka wprowadziła trzeci stopień podziału tekstu, co z merytorycznego punktu widzenia należy uznać za zasadne. Treść całej pracy, poszczególnych rozdziałów i mniejszych części składowych odpowiadają ich tytułom. Treść pracy charakteryzuje logiczność wywodu, spójność i przejrzystość myśli. W tekście w zasadzie nie ma uchybień redakcyjnych i językowych (zauważyłem tylko dwie literówki na stronie 47 i 146). Można jedynie dyskutować, czy poprawnym było użycie sformułowania „zasoby instytucjonalne” (s. 47).

Tekst pracy został należycie udokumentowany. Autorka wykorzystała 331 pozycji literatury, w tym większość (250 pozycji) to literatura anglojęzyczna. Jednym z licznych walorów pracy jest posługiwanie się przez Doktorantkę oryginalnymi pracami przywoływanych autorów. Tabele i ilustracje zostały wykonane poprawnie pod względem merytorycznym i estetycznie. Warto podkreślić, że praca została napisana zgodnie z obowiązującymi międzynarodowymi (ISO) i polskimi (PN) normami kompozycji tekstu.

Wnioski końcowe

1. Rozprawa doktorska mgr Magdaleny Marczewskiej pod tytułem *Źródła i mechanizmy powstawania innowacji produktowych w przedsiębiorstwach-dostawcach technologii środowiskowych* jest opracowaniem naukowym, wykonanym poprawnie pod względem metodologicznym, merytorycznym i formalnym. Podjęty problem naukowy jest aktualny w aspekcie teoretycznym i implementacyjnym, szczególnie w warunkach wdrażania koncepcji inteligentnego rozwoju polskiej gospodarki. Wyniki przeprowadzonych badań naukowych, opisane i skomentowane w rozprawie, stanowią nie tylko pogłębienie wiedzy o wpływie nowych eko-innowacji na zrównoważony rozwój polskiej gospodarki, ale także mogą (i powinny) być wykorzystane w procesie kształtowania polityki badawczo-rozwojowej państwa. Doktorantka wykazała się umiejętnością identyfikacji, analizy i oceny złożonego problemu naukowego, właściwie dobrała metody badawcze, starannie przeprowadziła badania i poprawnie

wykonała analizę i zinterpretowała uzyskane wyniki. Doktorantka dowiodła, że nabyła umiejętność pisania i redagowania prac naukowych.

2. Rozprawa doktorska mgr Magdaleny Marczewskiej odpowiada wymogom określonym w Ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65, poz. 595 ze zmianami Dz. U. 2014, poz. 1952; Dz. U. 2015, poz. 249 i Dz. U. 2015, poz. 1767). Wnoszę o dopuszczenie rozprawy do publicznej obrony.
3. Praca zasługuje na wyróżnienie.
4. Proponuję opublikowanie pracy.

Białystok, 14.05.2016.

